



ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาภาระหนี้สินเป็นจำนวนมากที่รัฐบาลกู้ยืมมาจากต่างประเทศเพื่อแก้ไขภาวะเศรษฐกิจของประเทศ สาเหตุแห่งการล้มเหลวทางเศรษฐกิจ เนื่องมาจากระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยไม่สามารถจะกลั่นกรองนักการเมืองที่มีคุณภาพเข้ามาเป็นรัฐบาลและบริหารประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการรายงานของหนังสือพิมพ์ไฟแนนเชียลไทม์ ของอังกฤษ (อ้างถึงในพรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2540) ได้กล่าวว่า ในประเทศที่มีระบบการเมืองแบบซื้อสิทธิ ขายเสียงและการคอร์รัปชันที่กลายเป็นเรื่องปกติอย่างประเทศไทยนั้น นักการเมืองย่อมนึกถึงแต่การถนอมทุนคืน จากสภาพความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ จึงทำให้เกิดกระแสการเรียกร้องการปฏิรูปการเมืองของประเทศไทยขึ้น เป็นความพยายามของหลาย ๆ ฝ่ายที่จะช่วยให้การเมืองของประเทศไทยมีเสถียรภาพมากที่สุด ซึ่งส่งผลต่อการเลือกตั้งในปี 2544 และจากหนังสือพิมพ์มติชน (2544) ได้รายงานผลของการเลือกตั้งครั้งนี้ว่าประชาชนให้ความสนใจออกมาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถึง 70 % ทำให้ประเทศไทยได้พรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในการจัดตั้งรัฐบาล แต่ปัญหาการทุจริตและการซื้อเสียงก็ยังไม่หายไปจากระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย

ความล้มเหลวของระบบการเลือกตั้งของประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบการศึกษา ที่ยังไม่สามารถทำให้ประชาชนในชาติเห็นถึงความสำคัญของการเลือกผู้แทนเข้ามาบริหารประเทศ จึงนำสิทธิในการเลือกตั้งไปขายแลกกับจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย ทำให้ได้คนไม่ซื่อสัตย์เข้ามาเป็นผู้แทนทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ จากการรายงานของอาพร มะฆูน (2538) พบว่าเนื้อหาในหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ได้มีการกล่าวถึงน้อยมาก ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงเกิดกระแสจากนักวิชาการและประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาเคลื่อนไหวให้มีการปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศ

กอบกับปัจจุบันนี้เป็นยุคของเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องเร่งพัฒนาประเทศเพื่อให้แข่งขันกับนานาชาติได้ ซึ่งเจ็อจันท์ จงสถิตอยู่ (สารปฏิรูป, 2541) กล่าวถึงความเคลื่อนไหวให้มีการปฏิรูปการศึกษาใน

ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนั้นมาจากแรงผลักดันที่ต้องการเห็นการศึกษาที่มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเพิ่มคุณภาพชีวิตของพลเมืองในประเทศ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องคำนึงถึงการสร้างพลเมือง ซึ่งประกอบด้วยศักยภาพ ความรับผิดชอบ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนรวมทั้งมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารระดับโลก

วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่อยู่ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2533 (ฉบับปรับปรุง) เนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง จะเริ่มเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 และด้วยเป้าหมายคือการพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรปลูกฝังความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองและการปกครอง ควรจะเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กซึ่งจะทำให้พัฒนาความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นเมื่อเป็นผู้ใหญ่ และสามารถใช้สิทธิอย่างถูกต้อง ซึ่งจะต้องประกอบด้วยวิธีการสอนที่ส่งเสริมศักยภาพในตัวผู้เรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเริ่มเรียนเรื่องนี้ในระดับพื้นฐาน

รพีพรรณ เอกสุภาพันท์ (2539:55) ได้กล่าวว่า การจัดการประสบการณ์และการฝึกฝนทักษะเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาได้ แต่ที่ยังไม่เป็นจริงเพราะมีข้อก้ำกัจัดอยู่หลายประการ เช่น แนวการสอนสังคมศึกษายังวนเวียนอยู่ในความรู้และความเข้าใจเพียงส่วนเดียว การฝึกปฏิบัติในการเรียนการสอนยังเป็นแบบเดิม และพจนานันตสุรกาจ (2540) พบว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างต้องใช้เวลามาก ทำให้การสอนไม่ทันในชั่วโมง หนังสือ อุปกรณ์ และ สื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าไม่ทั่วถึง นักเรียนขาดทักษะในการอ่าน ทำให้ทำข้อสอบได้ไม่ดีเท่าที่ควร ด้วยปัญหาที่ยังพบอยู่ในการสอนสังคมศึกษาในปัจจุบัน แม็คซิม และชาปิน กับเมสซิค (Maxim, 1999 & Chapin & Messick, 1996) ได้กล่าวว่าแนวความคิดการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาในปัจจุบันและในอนาคตจะเน้นอยู่ 3 แนวคิด คือ

1. การสร้างความหมายในการเรียนรู้ (Constructing Meaning)
2. การเรียนด้วยการสืบสอบความรู้ในสังคมโลก (Investigating the Social World)
3. การใช้การเรียนแบบร่วมมือในกระบวนการเรียนรู้ (Using Cooperative Learning as "Social Study")

แนวโน้มการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคตนี้จะเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เป็นกระบวนการสอน ซึ่งจะบูรณาการการสอนทั้งเนื้อหาและกิจกรรมการสอนอย่างหลากหลาย เพื่อให้กระบวนการสอนนั้นเสริมสร้างทักษะของการเป็นพลเมืองดีให้ผู้เรียน

ถึงแม้ว่าจะมีการสอนสังคมศึกษาอยู่หลายวิธีแล้วก็ตาม ดังที่ วารี ธีระจิตร (2534) ได้กล่าวถึงวิธีการสอนสังคมศึกษาในปัจจุบันว่ามีวิธีการสอนดังต่อไปนี้

1. วิธีการสอนให้เกิดมโนทัศน์ (Concept) หมายถึง การสอนที่ครูจะต้องใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนมีความเข้าใจถึงแก่นของเรื่องที่เรียนได้อย่างถูกต้อง ครูต้องจัดประสบการณ์ตรงให้กับเด็กเพื่อจะทำให้ง่ายแก่ความเข้าใจของเด็กจนเกิดเป็นมโนทัศน์

2. วิธีการสอนแบบโครงการ (Project) หมายถึง การจัดการสอนที่จัดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานให้นักเรียน เหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ทำการทดลองพิสูจน์สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง รู้จักหาวิธีการแก้ปัญหา รู้จักการทำงานอย่างมีระบบขั้นตอน ผู้การเป็นผู้นำและผู้ตาม ผู้การคิดวิเคราะห์และประเมินตนเอง

3. วิธีการสอนแบบหน่วย (Unit Method) หมายถึง การนำเรื่อง หรือเนื้อหาจากวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตจริง ให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้เพื่อฝึกทักษะทางสังคมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

4. วิธีการสอนแบบแก้ปัญหา (Problem Solving Method) หมายถึง วิธีการสอนที่อาศัยหลักการของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยเน้นความสำคัญที่ปัญหาและคำตอบหรือข้อสรุปเพื่อแก้ปัญหานั้นเฉพาะรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method) หมายถึง การสอนเน้นกระบวนการคิดแบบสืบสวนสอบสวน ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีกำลังคำถาม หรือตั้งสมมติฐานขึ้น เมื่อพบกับสภาพการณ์ที่เป็นปัญหา จะมีการทดสอบคำถามหรือสมมติฐานที่ตั้งขึ้นโดยให้นักเรียนใช้ประสบการณ์ตรงหรือความรู้เดิม กับกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลมาประกอบ

6. วิธีการสอนแบบอภิปราย (Discussion Method) หมายถึง การสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้มีโอกาสสนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือที่พิจารณาหัวข้อที่กลุ่มสนใจร่วมกัน โดยสมาชิกจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างอิสระ และอย่างเป็นธรรมชาติในการรวมกลุ่มเพื่ออภิปราย

7. วิธีการสอนแบบบรรยาย (Lecture Method) หมายถึง ครูพูด บอก เล่า อธิบาย ให้นักเรียนฟัง สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเต็มที่ให้กับนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนตื่นตัวทางทัศนคติด้านความคิด จัดการสอนนักเรียนได้จำนวนมาก ให้ข้อเท็จจริงได้มาก สอนสะดวกประหยัดเวลา

8. วิธีการสอนแบบใช้ตำรา (Text Book Method) หมายถึง การที่ครูนำตำราเนื้อหาวิชามาให้แก่นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม จากตำราหลาย ๆ เล่ม เพื่อจะได้ข้อมูลที่หลากหลาย และนักเรียนยังได้มีโอกาสฝึกฝนการอ่าน ตีความ จับใจความและการสรุปข้อมูล

ในแต่ละวิธีการสอนจะประกอบด้วยกิจกรรมแตกต่างกัน โดย สิริวรรณ ศรีพหล (2526) ได้จัดประเภทของกิจกรรมที่ใช้สอนสังคมศึกษาไว้ดังนี้

1. ประเภทส่งเสริมความรู้ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การสัมภาษณ์บุคคล การจดข้อความ การรวบรวมข้อมูล การใช้เอกสารอ้างอิง การเขียนรายงาน การอธิบาย การบรรยาย การอภิปรายแบบต่าง ๆ

2. ประเภทเสนอผลงาน ได้แก่ การสาธิต การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ การรายงาน การจัดทำและเผยแพร่จดหมายข่าว การทำหนังสือพิมพ์ การจัดป้ายนิเทศ การเขียน การวาดภาพ การสร้างแบบจำลอง การร้องเพลง การจินตนาการ

3. ประเภทส่งเสริมให้เกิดสุนทรียภาพ ได้แก่ การฟังดนตรี การชมภาพยนตร์ การอ่าน การพรรณนา การชมนิทรรศการ

4. ประเภทการสังเกต ได้แก่ การสำรวจ การเยี่ยมชมสถานที่ที่น่าสนใจ การชมภาพยนตร์ที่สนใจ การสังเกตพฤติกรรมกลุ่ม หรือรายบุคคล

5. ประเภทการทำงานร่วมกัน ได้แก่ การอภิปราย การร่วมกันทำโครงการ การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถามคำถาม การจัดนิทรรศการ

6. ประเภททดลอง ได้แก่ การสาธิต การสะสมหรือการรวบรวม การสำรวจ การวิจัย

7. ประเภทการจัดและดำเนินงานอย่างมีระบบ ได้แก่ การวางแผน การทำสังเขป หัวข้อการอภิปราย การสรุปสาระสำคัญ

8. ประเภทการประเมิน ได้แก่ การสรุปสาระสำคัญ การวิจารณ์ การตั้งคำถาม การทบทวน การตั้งและกำหนดเกณฑ์

ด้วยความหลากหลายของกิจกรรม ผู้สอนควรจะบูรณาการกิจกรรมเข้าด้วยกันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง กิจกรรมชั้นปฏิบัตินั้นถือเป็นกิจกรรมหลักของการเรียนการสอน ครูผู้สอนอาจจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติเป็นกลุ่มหรือเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติเฉพาะบุคคล หรือใช้วิธีการบูรณาการ คือ เน้นทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และรายบุคคล กิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ เกมจำลองสถานการณ์ การค้นคว้าในห้องสมุด การทำรายงาน ทัศนศึกษา .

แม้จะมีวิธีการสอนสังคมอยู่หลายวิธีแล้วก็ตาม แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว คุณภาพของคนและทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตก็จะต้องพัฒนาตามไปด้วย สมาคมสังคมศึกษาแห่งชาติ (National Council for the Social Studies, 1989) ได้กล่าวถึงทักษะที่จำเป็นของพลเมืองที่ควรจะมี ดังต่อไปนี้ ทักษะการเชื่อมโยงข้อมูล ข่าวสาร การอ่าน การเรียนรู้ การอ้างอิงและการค้นหาข้อมูล การใช้เทคโนโลยี การจัดระบบ ข้อมูล การคิด การตัดสินใจ การเชื่อมโยงความเป็นส่วนตัวและการมีส่วนร่วมในสังคม การทำงานกลุ่ม การมีส่วนร่วมทางการเมือง และ ฟาร์ริส (Farris, 2000) ได้เพิ่มทักษะการสื่อสารซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในอนาคต ด้วยความต้องการของโลกที่ต้องการประชากรที่มีศักยภาพในหลาย ๆ ด้าน เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการสอนสังคมศึกษาแบบใหม่ ด้วยการบูรณาการ การสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติมีแนวคิดมาจากความเชื่อว่าการพัฒนาทางภาษาของนักเรียนเริ่มมาจากเรียนรู้แบบธรรมชาติจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก เป็นการสอนภาษาแบบองค์รวมที่บูรณาการทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน เข้าด้วยกัน ดังที่ มอส และโนเดน (Moss and Noden, eds...1993 อ้างถึงใน นฤมล เนียมหอม 2540) และบุซบง ตันติวงศ์ (2536) กล่าวว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นการสอนอ่านและเขียนสำหรับเด็กโดยการบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ โดยให้เด็กได้สำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และใช้กระบวนการอ่านและเขียนเพื่อศึกษาสิ่งที่เขาสำรวจ และสื่อความหมายกับผู้อื่น และ อารี สันหวี (2535) ได้กล่าวว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติจะต้องสร้างสภาพแวดล้อมให้เด็กคุ้นเคยกับหนังสือ ชิมจับเรื่องราวในหนังสือ ส่งเสริมให้เด็กสนใจและรักที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง ได้มีโอกาสเลือกอ่านและเขียนสิ่งที่สนใจซึ่งจะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนภาษา และสัมพันธ์กับชีวิตและประสบการณ์ของผู้เรียนและกับวิชาต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่องเป็นหน่วยเดียว จึงควรมีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการ และจากบทความ "กระบวนการเรียนรู้ "สถานปฏิรูป (2541) ได้เสนอกลยุทธ์ของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ไว้ว่าควรมีการยอมรับในตัวผู้เรียนซึ่งมีความแตกต่างกัน จึงต้องจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โครงสร้างของหลักสูตรต้องมีความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับการพัฒนาการของเด็กแต่ละคน สร้างชุมชนที่ช่วยเหลือกันในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการอยู่ร่วมกัน การแก้ปัญหา และส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ฝึกทักษะจากสถานการณ์จริง และสไตซ์ กับ เบอรัทรานด์ Stice & Bertrand , 1995) ได้กล่าวว่า ความสามารถทางภาษา จะพัฒนามาจากภาษาที่เด็กใช้อยู่ในชีวิตจริง โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน ให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือก

เรียนในสิ่งที่สนใจ ซึ่งจะสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนรักการเรียนและพัฒนาผลงานออกมา งานที่ให้นักเรียนทำต้องเป็นชิ้นงานที่มีความหมายจริง เช่น การเขียนจดหมายถึงเพื่อน ๆ หรือญาติ บรรยายภาคในการเรียนการสอนจะเป็นแบบยืดหยุ่น ประกอบด้วยวรรณกรรมจำนวนมากที่จะให้นักเรียนได้เลือกอ่านได้ตามความสนใจและอุปกรณ์อื่น ๆ ให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกอ่านและเขียนอย่างสม่ำเสมอ ฝึกการตัดสินใจ ความรับผิดชอบ ในกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้มีโอกาสประเมินตนเองและเพื่อน

ในประเทศไทยได้มีการนำการสอนภาษาแบบธรรมชาติ มาสอนบ้างแล้ว เช่น โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย อนุบาลสามเสน เกษมวิทยา อุดมวิทยา ทอสี พัฒนาเด็กขอนแก่น และ โรงเรียนลูกรัก ซึ่งส่วนใหญ่ของการนำมาทดลองใช้ยังเป็นในระดับอนุบาลและเป็นการใช้สอนในวิชาภาษาไทย หรืออาจจะบูรณาการเนื้อหาของสังคมศึกษาและวิชาอื่นๆ

ในต่างประเทศ ฟาริส และ คูเปอร์ (Fariis & Cooper, 1994) ได้นำแนวคิดของทั้งสองวิธีการสอนนี้มาบูรณาการ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกันของทั้งสองแนวคิด เช่นแนวคิดการสอนสังคมศึกษาและแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ เพราะนักเรียนได้เรียนรู้จากการอยู่ร่วมกันจากกิจกรรมการเรียน ได้สัมพันธ์และสื่อสารกับเพื่อนในสถานการณ์จริงในห้องเรียน สามารถที่จะเรียนรู้การแก้ปัญหาาร่วมกัน ใช้ทักษะการตัดสินใจ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุข เพื่อที่จะเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองดีของสังคม

ด้วยความสอดคล้องของทั้งสองแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำมาบูรณาการ ซึ่ง ประไพพรรณ โกศัยสุนทร (2533) ได้ให้ความหมายของการบูรณาการไว้ว่าเป็นการผสมผสานทั้งเนื้อหาและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ นวลปรางค์ ชมพูนศรี (2532) กล่าวว่า คือการสัมพันธ์กันทั้งเนื้อหาและวิธีการสอน และ ยูเนสโก(UNESCO, 1981: 7-10 อ้างถึงในเรณูมาศ 2535) กล่าวว่า การบูรณาการหลักสูตร คือ การบูรณาการความรู้และกระบวนการเรียนรู้ (Integration of Knowledge and Learning Process) เป้าหมายของการบูรณาการเพื่อให้ผลผลิตของการเรียนมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมการยอมรับซึ่งกันและกัน มีทักษะการคิด มีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่ง นิวเวล (Newell, อ้างถึงใน ศรีเกียรติ อนันต์สวัสดิ์ 2540) ให้หลักการบูรณาการไว้ว่า ให้กำหนดความสัมพันธ์ของแนวคิดที่เชื่อมโยงแต่ละวิชาเข้าด้วยการยึดหลักความต้องการ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของเนื้อหาวิชากับบริบททางสังคม และได้มีการคิดค้นการสอนสังคมศึกษาแบบใหม่ ซึ่งนักการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาได้คิดค้นขึ้นมา สมาคมการสอนสังคมศึกษาแห่งชาติ (The National Commission on the Social Studies และ The Bradley Commission, 1994) และนักการศึกษาอื่นๆ เชื่อว่า การบูรณาการการสอนสังคม

ศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นการสอนที่ดีที่สุด จุดสำคัญของการรวมกันของทั้งสองศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

1. การสอนสังคมศึกษา และการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะเน้นการเปิดวิสัยทัศน์ โดยการให้นักเรียนเรียนจากสิ่งที่ใกล้ตัวไปสู่สิ่งที่ไกลออกไป เช่น ครอบครัว เพื่อนบ้านจนถึงสังคมโลก

2. กิจกรรมที่ใช้ในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะใช้การอ่าน การเขียน และการอภิปราย ซึ่งนักเรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่จะต้องใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม และวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของคนในสังคมซึ่งจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่ดี

3. ในการสอนภาษาแบบธรรมชาติ กิจกรรมการอ่าน การเขียน การอภิปรายโดยการใช้วรรณกรรมที่เกี่ยวกับสังคมศึกษาเป็นสื่อในการสอน จะช่วยสร้างมโนทัศน์พื้นฐานทางสังคมศึกษาให้กับนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนจากสิ่งที่สนใจ

4. การสอนสังคมศึกษาและการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะเน้นการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่ม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และสถานการณ์จำลอง ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมของนักเรียน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นพลเมืองดีในสังคม

5. การพานักเรียนออกไปเรียนนอกห้องเรียน จะทำให้ได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อมที่แท้จริงของชีวิตและจะทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกในการอนุรักษ์ต่อสิ่งที่เขาได้สัมผัส

นอกจากนี้ ฟาร์ริส และคูเปอร์ (Farris & Cooper 1994) และนักการศึกษาอื่นๆอีก 11 คน เห็นว่า การสอนสังคมศึกษา และการสอนแบบภาษาแบบธรรมชาติ มีความสอดคล้องกันด้วยเหตุผลที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. ในกระบวนการเรียนการสอนนักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่
2. การพัฒนาทักษะการตัดสินใจของนักเรียนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการตัดสินใจอยู่เสมอ
3. นักเรียนต้องมีความรู้เดิมเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ใหม่
4. นักเรียนต้องการที่จะพัฒนามโนทัศน์ทางบวก ศักยภาพ ความรู้สึกความสำเร็จในการได้ปฏิบัติงาน และความรู้สึกมั่นใจในตนเอง
5. นักเรียนจะได้รับการพัฒนาการรู้จักคุณค่าของสุนทรียศาสตร์ในวิชาที่เรียน
6. นักเรียนจะเป็นผู้สร้างความรู้ และการพัฒนาศักยภาพที่จะเป็นพลเมืองดี

ด้วยความเหมาะสมและสอดคล้องของทั้งสองศาสตร์นี้ จึงมีแนวคิดการบูรณาการเกิดขึ้น โดย เสนอหลักการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นหน่วย โดยพิจารณาจากขอบเขตของเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ตามแนวคิดของ รูทแมน(Routman) ซึ่งนำเสนอโดย ฟาร์ริส และ คูเปอร์(Farris & Cooper,1994) ดังต่อไปนี้

1. สร้างขอบเขตของเนื้อหาโดยให้นักเรียนในชั้นระดมเลือกหัวข้อ
2. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 3-4 คน ให้แต่ละกลุ่มตั้งคำถามเป็นปัญหา สำหรับที่จะศึกษาค้นคว้าหัวข้อ
3. ให้นักเรียนใช้กระบวนการสร้างการตัดสินใจในการเรียน
4. ให้แต่ละกลุ่มได้พบปะหรือประชุมร่วมกับกลุ่มอื่นๆ
5. ให้แต่ละกลุ่มสร้างรูปแบบการใช้ประโยชน์จากข้อมูลหาคำตอบจากคำถามในหัวข้อ
6. ให้นักเรียนทุกคนจดบันทึกหัวข้อย่อย
7. ให้นักเรียนเขียนบันทึกรายงานเบื้องต้น
8. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมได้ให้ทั้งชั้นฟัง โดยวิธีต่าง ๆ
9. การประเมินปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มและเนื้อหาที่เรียนจะประเมินโดยครูและนักเรียนประเมินตนเอง

ด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอนนักเรียนให้เป็นพลเมืองดีได้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน คือ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชา และมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดี เช่น มีความรับผิดชอบ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตน มีทักษะในการมีส่วนร่วม มีมนุษยสัมพันธ์ มีทักษะในการสื่อสาร มีทักษะในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างดี เป็นต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทย ด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ขึ้นมาเป็นนวัตกรรมใหม่สำหรับการสอนสังคมศึกษาในประเทศไทย โดยมีแนวคิดในการบูรณาการ ดังนี้

1. การกำหนดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความสภาพความเป็นจริงในทางการเมืองการปกครองของประเทศ โดยกำหนดเป็นหน่วยย่อย
2. การสอนด้วยของจริง เช่น สื่อ อุปกรณ์ วรรณกรรม ข่าว และเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อเปิดมโนทัศน์ของนักเรียน

3. การใช้กระบวนการกลุ่มในการสอน เพื่อฝึกทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน ทักษะการมีส่วนร่วม
4. การสอนตามความสนใจของนักเรียนโดยการระดมความคิดหาปัญหาที่นักเรียนสนใจศึกษา และฝึกทักษะการตัดสินใจ
5. การสืบสอบหาความรู้ด้วยตนเอง ด้วยการอ่าน หรือวิธีการอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมืองและการปกครองไทย และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมด้วยการบูรณาการ การสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สมมติฐานในการวิจัย

เลอรี (Leary, 1993). กล่าวว่า การสอนสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ช่วยพัฒนาความสามารถในการเขียนของนักเรียนในระดับมัธยม เป็นการเตรียมนักเรียนก่อนที่ เขาจะออกไปสู่ระบบการทำงาน

เมคเคย์ (McCay, 1996). ได้สนับสนุนถึงการประยุกต์การจัดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เข้ามาในการสอนสังคมศึกษา โดยเน้นที่การพัฒนาศักยภาพของความเป็นพลเมืองดี ให้นักเรียน ได้มีโอกาสตัดสินใจที่เลือก และเชื่อมโยงความรู้ที่จะพัฒนาเป็นพลเมืองดีต่อไป

เวลส์ (Wells, 1995) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนภาษาแบบ ธรรมชาติ และโรงเรียนที่สอนแบบปกติ ในนักเรียนเกรด 3 เพื่อศึกษาทัศนคติที่มีผลต่อแรงจูงใจ ในการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และสังคมศึกษา โดย แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง เป็นการสอนภาษาแบบธรรมชาติ มีนักเรียนจำนวน 131 คน และกลุ่มควบคุมเป็นการสอนแบบปกติ มีนักเรียนจำนวน 38 คน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการ อ่าน คณิตศาสตร์ และ สังคมศึกษา ของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สูง กว่าเมื่อเริ่มการทดลอง แต่เมื่อนำผลสัมฤทธิ์ของทั้งสองวิธีสอนมาเปรียบเทียบกันพบว่าไม่มีความ แตกต่าง และพบว่านักเรียนที่ด้วยการสอนภาษาแบบธรรมชาติ มีแรงจูงในด้านบวกเพิ่มมากขึ้น

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า

หลังการทดลองโปรแกรม ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบ ธรรมชาติจะมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอน ตามปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. การกำหนดเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้และการปกครอง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ซึ่งปรับให้ สอดคล้องกับสภาพจริงของการเมืองและการปกครองของประเทศไทยในปัจจุบันประกอบด้วย 8 หน่วย คือ เรื่อง ประเทศไทยกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย คนไทยกับวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตย การใช้ชีวิตร่วมกันของคนในชุมชนประชาธิปไตย สิทธิและหน้าที่ของปวงชนชาว ไทย การเลือกตั้งของไทยในปัจจุบัน ผู้แทนของประชาชน รัฐบาลของประชาชน และการ กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทุ่งสอง ห้อง (คุปต์ขี้เหล็กวิทยาคาร) สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ฯ

3. ตัวแปรต้น คือโปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการ ปกครองไทยด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตัวแปรตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทย

ข้อตกลงเบื้องต้น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความสามารถทางภาษาใกล้เคียงกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเมืองและการปกครองไทย หมายถึง หน่วยการเมืองและการปกครองไทย ซึ่งปรับให้สอดคล้องกับสภาพจริงของการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบันประกอบด้วย 8 หน่วย คือ ประเทศไทยกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย คนไทยกับวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย การใช้ชีวิตร่วมกันของคนในชุมชนประชาธิปไตย สิทธิและหน้าที่ของปวงชนชาวไทย การเลือกตั้งของไทยในปัจจุบัน ผู้แทนของประชาชน รัฐบาลของประชาชน และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ หมายถึง การสอนที่บูรณาการแนวคิดการสอนสังคมศึกษากับแนวคิดการสอนภาษาแบบธรรมชาติโดยนำกิจกรรมที่เหมือนกันมาผสมผสาน เชื่อมโยง ร่วมกันเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยการจัดการสอนดังต่อไปนี้

1. การสอนด้วยของจริง เช่น ข้าว เหตุการณ์ต่าง ๆ และบูรณาการการฟังและการเขียนสรุปความรู้ความเข้าใจ
 2. การใช้ทักษะการฟังสรุปความรู้ความเข้าใจ
 3. การสอนด้วยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและการปกครองไทยด้วย การระดมสมองหาปัญหาที่นักเรียนสนใจศึกษา
 4. การใช้การตัดสินใจเลือกเรียนตามความสนใจของนักเรียน
 5. การใช้กระบวนการกลุ่มและการตั้งคำถามเพื่อการค้นคว้า
 6. การแบ่งกลุ่มตามความสนใจออกเป็นกลุ่มย่อย
 7. การอภิปรายแสดงความคิดเห็นและประเมินการพูดของตนเองและเพื่อน
 8. การสืบสอบความรู้โดยการบูรณาการทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเป็นกิจกรรมเพื่อการค้นคว้าหาข้อมูล
 9. การใช้กระบวนการกลุ่มสรุปความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าเป็นสัญลักษณ์
 10. การใช้กระบวนการกลุ่มในการเสนอรายงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บทบาทสมมติ รายการเกมโชว์
 11. การใช้ทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นต่อการนำเสนอของเพื่อน
- ในแง่บวก

12. การประเมินการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของนักเรียนโดยครู และนักเรียนประเมินตนเองและเพื่อน
13. การเขียนสะท้อนความคิดจากการเรียน

โปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทย ด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ หมายถึง มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้แก่นักเรียนด้วยการผสมผสานการสอนสังคมศึกษาและการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ในเนื้อหาของวิชาสังคมศึกษา เรื่องการเมืองและการปกครองไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ โปรแกรม ลักษณะของโปรแกรม การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เอกสาร สื่อและวัสดุอุปกรณ์ การประเมินผลการเรียนการสอน และการประเมินคุณภาพโปรแกรม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมืองและการปกครองไทย และการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มของนักเรียน

ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเมืองและการปกครองไทย หมายถึง ความสามารถในการทำแบบสอบถามความรู้ความเข้าใจ แบบประเมินความสามารถทางภาษาด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มของนักเรียน หมายถึง ทักษะการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่มของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย การปฏิบัติงาน การแสดงความคิดเห็น และความร่วมมือ

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับโปรแกรม หมายถึง ระดับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับโปรแกรมในด้าน การพัฒนาทักษะทางภาษา การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของโปรแกรม โดยวัดได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

การสอนตามปกติ หมายถึง การสอนตามแผนการสอนในเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้และการปกครองไทยในหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) โดยครูประจำวิชาเป็นผู้สอน และเพิ่มเติมเนื้อหาที่ปรับให้สอดคล้องกับสภาพจริงของการเมืองและการปกครองไทยในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทยด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบนวัตกรรมทางการสอนแบบใหม่ ซึ่งมีขั้นตอนในการวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างโปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทยด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.1 การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วยแนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ โปรแกรม ลักษณะของโปรแกรม การบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เอกสาร สื่อและวัสดุอุปกรณ์ การประเมินผลการเรียนการสอน และการประเมินคุณภาพโปรแกรม

ขั้นที่ 2 การทดลองโปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทยด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนทุ่งสองห้อง (คุปต์ชูเกียรติ) สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 44 คน แบ่งเป็น 2 ห้องเรียน ห้องละ 22 คน ปีการศึกษา 2543

ผู้วิจัยจับสลากเลือกห้องเรียนจากจำนวน 2 ห้องเรียน โดยแบ่งนักเรียนในห้องเรียนหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองและนักเรียนอีกห้องเรียนหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม

2.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย คือแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทย ซึ่งแบ่งการทดสอบเป็น ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านการปฏิบัติการกรรมากลุ่มของนักเรียน

ด้านความรู้ความเข้าใจ วัดได้จาก

1) แบบสอบความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเป็นแบบสอบแบบปรนัย มีข้อสอบจำนวน 30 ข้อ และหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และหาระดับความยากได้ .25 -.92 รวมทั้งหาค่าอำนาจจำแนกได้ .20 - .81 และหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงได้ .73

2) แบบประเมินความสามารถทางภาษา ซึ่งเป็นแบบสอบแบบอัตนัยและหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และหาระดับความยากได้ .37 -.80 รวมทั้งหาค่าอำนาจจำแนกได้ .20 - .65

ด้านการปฏิบัติการกรรมากลุ่มของนักเรียน วัดได้จากแบบประเมินการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ และหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงได้ .76

ขั้นที่ 3 การปรับปรุงโปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทยด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวิธีการ ดังนี้

3.1 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ และปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทยด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2 นำเสนอโปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทยด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้โปรแกรมการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการเมืองและการปกครองไทยด้วยการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนการสอนสังคมศึกษา

2. โปรแกรมการบูรณาการการสอนสังคมศึกษากับการสอนภาษาแบบธรรมชาติจะเป็นนวัตกรรมใหม่ สำหรับการสอนสังคมศึกษาในระดับประถมศึกษา
3. เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการบูรณาการระหว่างศาสตร์การสอนอื่น ๆ